

מלחמה - אתחלתא דנאולה (מגילה ז' ע"ב)

תִּיבָה אַחַר תִּיבָה בְּסוּד אַחֲדוֹת הַבְּרִיאָה

אָבֵל

ז' ימים

ועוד גילוי מצאנו שיו"ט עומד כנגד ונלחם באבילות, והוא בדמיון ביניהם במניין הימים שחלים (ז' ימים), כמ"ש במעשי השם (מעשי מצרים פרק כד), וז"ל, (אסתר ט, כב) וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, לפי שיוסף קבע אבילות לאביו שבע ימים (בראשית נ, י), והקב"ה נתן יום טוב שבע ימים. ועל זה אנו משבחים להשם יתברך שנתן לנו ז' ימים טובים נגד ז' ימים שהוא האבילות שנתאבל על יעקב, כי על כן נאמר ביעוד הרע ח"ו בעמוס (ח, י) וְהִפְכֹתִי חֲגִיגָם לְאֵבֶל, שבעה נגד שבעה, עכ"ל.

התכלית להפוך את הרע (אבילות) לטוב (שמחה)

והתכלית אינו רק שהיו"ט עומד כנגד ונלחם עם האבילות, אלא שמהפך את האבילות לשמחה. שמהפך את הרע לטוב, בבחינת פְּרָצוֹת ה' דְּרָכֵי אֵישׁ גַּם אֲזִיבוּ יִשְׁלָם אֹתוֹ (משלי טז, ז), כמ"ש ביד מצרים (פירוש הגדה של פסח, על מטבע ברכת גאל ישראל, שאף שם נאמר הלשון "ומאבל ליו"ט"), וז"ל, הוא (ית"ש) מנהיג עולמו בשני הפכים, טוב ורע, והכל לפי הכנת המקבל, אבל מפי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הָרְעוֹת (איכה ג, לח), והוא פועל רק טוב. ונגד זה אמר 'ומאבל ליו"ט' כמ"ש בספ"ק דקידושין (לט ע"ב), דעבדין לה יום טבה, שכל הרעות המגיעות לישראל הוא לטובתו ולזכותם לשכר הנצחי, והרע עצמו הוא טוב עכ"ל. ויסוד זה נתבאר הרבה בתורת הבעש"ט. והוא מדרגת שלום.

שני הפכים; אבילות ויו"ט

כתיב (אסתר ט, כב) וְהִפְכֹתִי חֲגִיגָתָם לְשִׁמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב. הרי מבואר מדברי הפסוק שאבילות הוא ההיפך של יו"ט.

וביאר המהר"ל (אור חדש, אסתר ט, כב) טעם הדבר, וז"ל, ואמר וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב וכו', כי יום טוב שייך לומר על כח בלתי גופני, כאשר האדם הוא בשלימות אלקי, וידוע כי היו"ט שהוא יום קדוש שייך אל כח בלתי גופני ויש לאדם שלימות אלקי, עכ"ל. והיפך 'כח בלתי גופני' הוא אבילות על מת; שכל היותו גופני, שנסתלק ממנו אור האלוהי – נשמתו.

ויתר על כן יש בכח היו"ט לבטל את האבילות. והרחיב על כך ר' צדוק (ליקוטי מאמרים עמוד קלב), וז"ל, יום טוב שהוא היפך אבילות, דאין אבילות נוהג בו, וכמו שנאמר (אסתר ט, כב) וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, כי ענין שמחת יום טוב דכל שמחה נמשך על ידי הרגשת חיות, היפך אבל, הנמשך מהרגשת מיתה. וביום טוב שנצטוו בראיית פני האדון ה' באור פני מלך חיים יש הרגשת חיות ועל כן הוא זמן שמחה, עכ"ל.

יפה כח היו"ט מיום השבת

וביאר בליקוטי הלכות (יו"ד הלכות ראשית הגז הלכה א') מה החילוק בין שבת ליו"ט, שרק ביו"ט יש בכחו לבטל את האבילות, וז"ל, הרגל מבטל אבילות, אבל השבת אף שאין אבילות נוהג בו, אע"פ כן אינו מבטל, וכו'. שביום טוב יש הכנעה גדולה אל החטא וכו', כי יו"ט תלוי במעשה התחתונים, כמ"ש (ויקרא כג, ד) אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, אל תקרי אתם [האל"ף בניקוד חולם] אלא אתם [האל"ף בניקוד פתח] וכו', אבל שבת קביעא וקיימא, והיא קדושה מעצמה, ואינה מבררת שום ברור, וכולם שלמים ושקטים ואין שום מלחמה כלל (בחינת שבת שלום), ועל כן שבת אינה מבטלת באבילות, עכ"ל.

^א ובקלקול כתיב בעמוס (ח, י) וְהִפְכֹתִי חֲגִיגָתָם לְאֵבֶל.

^ב שולחן ערוך יורה דעה (הלכות אבילות סימן שצט סעיף יג)

^ג ועיי' ר' צדוק הכהן מלובלין – (פרי צדיק שמות פורים) קדושת יום טוב שהוא קדושת הזמן דישראל מקדשי ליה, ועל דרך שאמרו (במדרש רבה שם) אמר ליה הקדוש ברוך הוא אתה מפיל עין רעה במועדים שלהם הריני מפילך לפניכם, ומוסיפים להם מועד אחד על מפלתך וכו'. והגם דיום טוב באיסור מלאכה לא קבילו עליהו, כמו שאמרו (מגילה ה ע"ב) מכל מקום השמחה ומצוות הנוהגות בפורים הוא בזמן הקבוע מהחודש דישראל מקדשי לה דקא מעברי ריחי וכו' (פסחים קיז ע"ב), עכ"ל.

^ד עיין מלחמה – שלום (ערך אבוס)

^ה פרש"י (שם), וז"ל, שעושה מצוה יתירה דהוי רובא זכיות מתקנין לו בעולם הזה י"ט שנפרעים ממנו עונותיו וזהו תקון י"ט לו לעולם הבא, עכ"ל.

^ו ועיין בר' צדוק הכהן מלובלין (דובר צדק עמוד קז), וז"ל, וכידוע גם כן דברי הבעל שם טוב כי הרע נעשה כסא לטוב (עיין שם). ולכך מקריבים (עי' פרי החג) נגדם (האומות), רצה לומר שמעלים גם כן כל השבעים אומות לה' יתברך. כי באמת כולם בריותיו, וגם בהם נעשה רצונו, על ידי ישראל שהכירו מתוך ההעלם שהם שקר ושלא לשמוע להם. וכך הוא רצונו. וזהו בסוכות, שעדיין רומז להעלם דהיינו הבטח בה', רק שמחובר באמת ועל ידי זה הוא השמחה האמיתית. אבל האמת הגמור הוא אחר כך, שאילולים כליל יחלוף, וה' בדד ינחנו וגוי' שאין עוד מציאות לרע מעכו"ם ואז הוא שמיני עצרת (והבן, שזה מעל הז' ימים) שמקריבים פר אחד, עכ"ל.